

Recenzija naučne monografije:

MAGIČNI REALIZAM U NEMAČKOJ KNJIŽEVNOJ TEORIJI I PRAKSI

Naučna monografija pod naslovom *Magični realizam u nemačkoj književnoj teoriji i praksi* tematski je i formalno uređena u skladu sa predmetom podcrtanim naslovom. Monografija od oko dve stotine stranica kucanog teksta tretira relevantna pitanja nauke o književnosti, sa posebnim osvrtom na nemačku književnu nauku. Obuhvata teorijski deo i poetološku primenu utvrđenih načela u odabranim proznim delima na nemačkom jeziku. Rukopis otvara *Uvodna reč*, a dalje je organizovan u četiri poglavlja i to: *Opšti prikaz magičnog realizma*, *Granice magičnog realizma*, *Razvoj magičnog realizma u književnosti nemačkog govornog područja*, *Poetološka primena načela magičnog realizma u književnosti na nemačkom jeziku*. Poglavlja su podeljena na veći broj potpoglavlja, što doprinosi preglednosti i naučnoj zasnovanosti. Nakon zaključnih razmatranja slede bibliografija, indeks ličnih imena i beleška o autorki. Kao osnova za ovu knjigu poslužila je doktorska disertacija autorke koja je proširena i osavremenjena aktuelnim diskusijama o datoj temi. U bogatoj bibliografiji korišćena su pre svega dela na nemačkom jeziku, ali i recentna literatura na engleskom i srpskom jeziku.

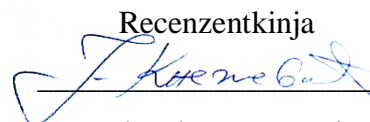
Oslanjajući se na postojeće studije o magičnom realizmu autorka u prvom poglavlju postavlja pregledan teorijski okvir magičnog realizma u književnosti. Ukazuje na poreklo i razvoj termina magični realizam smeštajući ga u odgovarajući društveno-istorijski kontekst. Dr Maja Antić ukazuje na transfer pojma iz oblasti nemačkog postekspresionističkog slikarstva do dominante hispanoameričke književnosti, te upućuje na problem njegove latinoamerikanizacije. Pozivajući se na stavove Aleha Karpentjera autorka uspešno uspostavlja distinkciju između ontološkog (hispanoameričkog) i epistemološkog (evropskog) tipa magičnorealističnog prosedea. Od posebnog značaja u prvom poglavlju jeste deo rukopisa u kome se analizira način ostvarivanja narativnog postupka magičnog realizma, utemeljen na subverzivnom i transgresivnom aspektu.

Drugo poglavlje posvećeno je utvrđivanju sličnosti i razlika između magičnog realizma i njemu manje ili više srodnih pojmova poput nadrealizma, naučne fantastike, fantastične književnosti i realizma u tradicionalnom značenju. Uprkos činjenici da ga odlikuju fantastični elementi, magični realizam autorka argumentovano posmatra kao narativni postupak koji je u bliskoj vezi sa realizmom zbog istaknute epistemološke funkcije koja je u skladu sa poetskom relativizacijom stvarnosti. U trećem delu autorka skicira istoriografiju magičnog realizma od

utemeljivačkog eseja Franca Roa (1923) do savremene studije Huberta Rolanda (2021) i nudi moguće uzroke neetabliranosti i marginalizacije nemačkog magičnog realizma u opštem naučnom diskursu. Sistematizacijom nemačke teorijske misli dr Maja Antić utvrđuje poetološka načela književnosti magičnorealistične provenijencije, koja onda u tri potpoglavlja primenjuje u četvrtom delu knjige. Autorka najpre pruža odgovor na, u naučnom diskursu sporno pitanje, da li se *Preobražaj* Franca Kafke dà tumačiti kao primer magičnorealistične književnosti. Pružajući uporedni pregled magičnorealističnog i kafkijanskog narativnog sveta, autorka dosledno i potkrepljeno primerima iz teksta zaključuje da je Kafkina pripovetka izopštena iz koncepta magičnog realizma te ostavlja otvoreno pitanje da li se odlike magičnog realizma mogu prepoznati u preostalom stvaralaštvu Franca Kafke. U potpoglavljima koja slede *Roman Limeni doboš Gintera Grasa kao model magičnog realizma* i *Elementi magičnog realizma u romanu Zid Marlen Haushofer*, autorka identifikuje, opisuje i tumači sledeće pojedinačne odlike magičnog realizma: fantastični element kao deo empirijske stvarnosti, reference na činjeničnu stvarnost, magični realista kao *onaj koji zna*, društveno-politička kontekstualizacija, načelo relativizacije, autobiografski elementi, univerzalnost vremeniske perspektive, trezvenost, književno-utopijska težnju ka humanijem svetu i kritika čoveka kao takvog. Dr Maja Antić brani tezu da magični realizam primenjen u ovim romanima predstavlja osoben način predstavljanja društveno-političke stvarnosti, te da je u funkciji rušenja iluzija i mitova, ujedno kritikujući razorni potencijal čoveka. Time autorka daje značajan doprinos nauci o književnosti, pogotovo ako imamo u vidu da do njenog rada nisu postojale studije koje u okviru nacionalnog naučnog diskursa skreću fokus sa magičnog realizma kao dominantne hispanoameričke književnosti na razvoj ovog književnog fenomena u književnosti nemačkog govornog područja.

Stoga naučnu monografiju *Magični realizam u nemačkoj književnoj teoriji i praksi* autorke dr Maje Antić bez i najmanje rezerve preporučujem za štampu kao vredan doprinos teoriji i istoriji književnosti, ali i humanističkim naukama uopšte.

U Podgorici, 4. 10. 2023. godine

Recenzentkinja

Doc. dr Jelena Knežević
Univerzitet Crne Gore
Filološki fakultet, Nikšić